

τείται και στο νέο μοντέλο του γλωσσικού μαθήματος και υλοποιείται μέσα από τα βιβλία του μαθητή και του δασκάλου, αυστηρότερη στο δημοτικό, χαλαρότερη στο γυμνάσιο.

8. *Συμμετοχική διαδικασία, η ανατροφοδότηση και η τόνωση του αυτοσυναίσθηματος*, τρεις αλληλένδετες αρχές, που για την τήρησή τους εξυπακούεται ότι

(α) ο δάσκαλος έχει εγκαταλείψει την έδρα και είναι την περισσότερη ώρα ανάμεσα στα παιδιά·

(β) τα παιδιά συμμετέχουν σε όλες τις φάσεις του μαθήματος και έχουν πάντα κάτι να κάνουν είτε ατομικά είτε σε δυαδική βάση είτε σε μικρές ομάδες·

(γ) γίνονται κάθε τόσο επαναληπτικά μαθήματα για μεγαλύτερη εμπέδωση των προηγούμενων, καθώς και φροντιστηριακά και επανορθωτικά για τυχόν κενά της τάξης ή για παιδιά με αδυναμίες·

(δ) δίνεται έμφαση στην αυτοδιόρθωση των μαθητών με την επικουρία και το άγρυπνο μάτι του δασκάλου·

(ε) δεν μπαίνει βαθμολογία στις εργασίες των μαθητών και γενικά αποφεύγονται χειρισμοί που πληγώνουν παιδιά με πληγωμένο ήδη αυτοσυναίσθημα.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ

Το γλωσσικό μάθημα στη νέα προσέγγισή του στηρίχτηκε σε αναλυτικά προγράμματα και βιβλία που βγήκαν μέσα στην περίοδο 1982-1985.

Αναλυτικό πρόγραμμα του δημοτικού σχολείου

Στο πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνονται:

1. Για όλες τις τάξεις:

(α) ο σκοπός του μαθήματος·

(β) περιεχόμενο και επιδιώξεις του μαθήματος· το περιεχόμενο

αναλύεται στους τομείς: ακρόαση, προφορική έκφραση, ανάγνωση, γραπτή έκφραση, γραμματική (ως σύνταξη, σημασιολογία, φωνολογία, μορφολογία), βασικό λεξιλόγιο·

(γ) γενικές παρατηρήσεις (βασικές αρχές).

2. Κατά τάξη ή ζεύγη τάξεων η ύλη οργανώνεται γύρω από τους άξονες:

(α) προφορική επικοινωνία (μονολογικές και διαλογικές μορφές, συζήτηση, δραματοποίηση)·

(β) γραπτή επικοινωνία (ανάγνωση, γραπτή έκφραση)· ακολουθούν:

(γ) γραμματική·

(δ) βασικό λεξιλόγιο.

Κάθε τομέας αναλύεται από το ένα μέρος σε υποτομείς ή ενότητες ή δομικά στοιχεία και από το άλλο σε βασικούς στόχους και μαθησιακές δραστηριότητες. Το περιεχόμενο της γραμματικής είναι κατανεμημένο με γνώμονα την αρχή της σπειροειδούς διάταξης. Στο βασικό λεξιλόγιο έχουν καταχωρηθεί οι επιλεγμένες λέξεις ενός κοινόχρηστου λεξιλογίου, κατανεμημένες από τάξη σε τάξη (ή ζεύγος τάξεων) με κριτήριο τη συχνότητα και σε αλφαβητική σειρά.

Τα βιβλία του δημοτικού «Η γλώσσα μου» για το μαθητή

Είναι βιβλία εργαστηριακού τύπου, προορισμένα να χρησιμοποιούνται σαν βιβλιοτετράδια. Περιέχουν προκαθορισμένο αριθμό διδακτικών ενοτήτων, υπολογισμένων να διδάσκονται άνετα μέσα σε συνεχόμενο διδακτικό «δίωρο» για μια ολόκληρη σχολική χρονιά, εκτός από ελάχιστες μονώρες. Κάθε ενότητα αποτελείται κατά κανόνα από ένα κείμενο και μια σειρά γλωσσικών εργασιών για την πρακτική άσκηση των μαθητών πάνω σε διάφορες πλευρές της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας. Ενδιάμεσα προβλέπεται να αξιοποιούνται και αρκετά κείμενα του *Ανθολογίου*, αυτά χωρίς προετοιμασμένες εργασίες.

Τα βιβλία των μαθητών των τεσσάρων μεγαλύτερων τάξεων συνοδεύονται και από χωριστά φυλλάδια «επαναληπτικών μαθημάτων», που ο στόχος τους είναι αξιολογικός και εμπειρωτικός μαζί.

Τα βιβλία του δασκάλου

Τα βιβλία του δασκάλου για το γλωσσικό μάθημα, ένα για κάθε τάξη, πρωτοφανέρωτα στην Ελλάδα, έχουν σκοπό να τον βοηθήσουν να είναι αποτελεσματικός, μέσα στο πνεύμα της νέας προσέγγισης. Στις εισαγωγικές τους σελίδες δίνουν τα βασικά σημεία της διδακτικής φιλοσοφίας του νέου μοντέλου σε σύγκριση με το παραδοσιακό. Παραπέρα, προτείνουν ένα ενδεικτικό αναλυτικό διάγραμμα διδασκαλίας, με οδηγίες που μπορεί να έχουν γενικότερη εφαρμογή στις περισσότερες περιπτώσεις. Τέλος, παρακολουθούν μία μία τις ενότητες του βιβλίου του μαθητή, κάνοντας συμπληρωματικές υποδείξεις ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε ενότητας, και κατά διαστήματα υποδείξεις για τη χρήση των επαναληπτικών, επανορθωτικών και φροντιστηριακών μαθημάτων.

Στο δάσκαλο επίσης χορηγήθηκαν, για δική του χρήση, τα βιβλία του γυμνασίου *Νεοελληνική γραμματική, Συντακτικό της νέας ελληνικής και Επιτομή της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας*.

Αναλυτικά προγράμματα του γυμνασίου και του λυκείου

Το μάθημα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι «Νεοελληνική γλώσσα και γραμματεία» και υποδιαιρείται σε δύο χωριστούς κλάδους: «Γλωσσική διδασκαλία (και έκθεση)» και «Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας». Σε ό,τι αφορά τη «Γλωσσική διδασκαλία», το αναλυτικό πρόγραμμα του γυμνασίου είναι αντίστοιχο με του δημοτικού αλλά πιο συνοπτικό.

Τα βιβλία του γυμνασίου και του λυκείου για το μαθητή

1. *Νεοελληνική γλώσσα*. Η σειρά αυτή συνεχίζει τη γλωσσική διδασκαλία σε βάση ανάλογη με του δημοτικού αλλά σε υψηλότερο επίπεδο. Τα βιβλία είναι χωρισμένα σε διδακτικές ενότητες, σχεδιασμένες για τρεις διδακτικές ώρες, με δυνατότητα αυξομειώσης αυτού του χρόνου. Κάθε ενότητα περιλαμβάνει τέσσερα μέρη: (α) Κείμενα, με μερικές παρατηρήσεις ή ερωτήσεις για τη νοηματική τους διερεύνηση· (β) Γλωσσικά στοιχεία, με σύντομη θεωρία και εργασίες πάνω σε μορφολογικά και συντακτικά φαινόμενα, βγαλμένα από το κείμενο· (γ) Παραγωγικό-Σημασιολογία-Ορθογραφία, με σύντομη θεωρία και εργασίες· (δ) Έκφραση-Έκθεση, πάνω σε θέματα που έχουν σχέση με το περιεχόμενο του αρχικού κειμένου και με τη συμβολή πρόσθετου σχετικού λεξιλογίου και άλλου γλωσσικού υλικού.

Στο Β' και Γ' μέρος γίνεται συχνά παραπομπή των μαθητών σε σχετικά βιβλία αναφοράς, με τα οποία είναι εφοδιασμένοι (Γραμματική και Συντακτικό). Οι ενότητες είναι μάλλον πληθωρικές σε περιεχόμενο, αλλά ο καθηγητής έχει την ευχέρεια να κάνει τις επιλογές του. Για την εκτέλεση των εργασιών του βιβλίου οι μαθητές χρησιμοποιούν χωριστά τετράδια.

2. *Νεοελληνική γραμματική*, αναπροσαρμογή της *Μικρής νεοελληνικής γραμματικής του Μ. Τριανταφυλλίδη*.

3. *Συντακτικό της νέας ελληνικής* (για τις τάξεις Β' και Γ' γυμνασίου).

4. *Επιτομή της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας* (για την Γ' τάξη γυμνασίου).

5. *Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας* (για το γυμνάσιο και το λύκειο), που η έκδοσή τους άρχισε σταδιακά από το σχολικό έτος 1977-78.